

HET PLAN 'SOPHIA'

Een transitieplan voor België

Voor een duurzaam herstel post-Covid-19

Ontwikkeld door de Resilience Management Group

Brussel, 14 mei 2020 - Terwijl het einde van de gezondheids crisis van Covid-19 in zicht komt, is de economische crisis die we nu doormaken nog maar net begonnen. De recente situatie heeft ons laten zien dat de veerkracht van de economie net zo belangrijk is als de productiviteit en het concurrentievermogen. Een ecologische en sociale transitie zal ons toelaten de gevolgen van toekomstige crises vermijden, vertragen of verzachten. De Resilience Management Group, bestaande uit wetenschappers en transitieondernemers, heeft een concept-plan van maatregelen ontwikkeld om de overheden te helpen dit te bereiken: het 'Sophia'-plan.

De experts van de RMG staan ter beschikking van de federale en regionale overheden om samen met hun teams te werken aan een solidair, welvarend, veerkrachtig en duurzaam België.

De Covid-19-crisis heeft aan meer dan 8.000 mensen in België het leven gekost. Het werd onder controle gebracht dankzij de lockdown en is nu nog steeds onder controle dankzij de voorbeeldige toewijding van al het personeel van ons gezondheidszorgsysteem. We werden allemaal getroffen en verbijsterd door een ongekende gezondheidssituatie in ons land. Ons gedrag is veranderd, door verplichting en/of keuze. We zijn ons (opnieuw) bewust geworden van de essentiële zaken, hebben onze consumptie- en productiepatronen in vraag gesteld. En veel mensen hebben de noodzaak gevoeld om deel te nemen aan solidariteitsacties. Dit is een kans om de snelle en noodzakelijke overgang naar een inclusieve, coöperatieve en circulaire economie te waarborgen. Een economie die zich ontwikkelt met inachtneming van de limieten van de planeet en de behoeften van de meest kwetsbare mensen.

Het is in dit perspectief dat meer dan 100 wetenschappers en 182 bedrijven van de KAYA-coalitie hebben samengewerkt om een overgangsplan voor ons land voor te stellen. Samen hebben ze hun denk- en praktijkervaring gebundeld tot een plan met meer dan 200 acties op 15 gebieden.

Het doel?

Onmiddellijk starten met de overgang naar een duurzame economie, om verdere systeemcrisissen te voorkomen die onvermijdelijk zouden zijn als het herstel op dezelfde manier zou verlopen.

Algemene beginselen en een plan van thematische maatregelen

De maatregelen in het plan tonen de diversiteit en de breedte van de oplossingen die de overgang begeleiden. Dit is de kracht van het werk dat wordt uitgevoerd met een gediversifieerd collectief, waarbij ieder een wetenschappelijke en/of veldperceptie aanbrengt. Gezien de omstandigheden die de collectieve aanpak bemoeilijken, de inherente aard ervan en het tijdsbestek dat we onszelf hebben opgelegd, steunen de mensen en bedrijven van de Resilience Management Group **de algemene geest van de voorgestelde maatregelen**, zonder noodzakelijkerwijs elk detail te aanvaarden. Het gaat erom het debat te stimuleren, waarbij sommige maatregelen natuurlijk verder ontwikkeld kunnen worden. Er wordt unaniem aan de federale en regionale regeringen gevraagd dat België zich onmiddellijk aansluit bij de lidstaten die een ambitieuze uitvoering van het wetgevend programma van de Green Deal ondersteunen, dat onder meer tot doel heeft het traject van de Europese economie af te stemmen op de doelstelling van koolstofneutraliteit tegen 2050.

Het plan bevat enkele algemene beginselen die nodig zijn om de voorgestelde maatregelen uit te voeren:

- **Steuemaatregelen ontwikkelen voor bedrijven die de overgang naar een regeneratieve economie versnellen**, waaronder: het stopzetten van subsidies voor fossiele brandstoffen om deze te gebruiken voor duurzame energie, het creëren en in stand houden van duurzame banen (moeilijk te delocaliseren en met inachtneming van de planetaire grenzen), een Europese belasting tegen een tarief dat gekoppeld is aan de CO₂-voetafdruk van grote bedrijven.
- **Economische activiteiten ontwikkelen** met inachtneming van een ecologisch plafond en een sociale fundamenteel, in overeenstemming met het concept van de 'donut economie'¹

¹ Kate Raworth : <https://www.standaardboekhandel.be/p/donuteconomie-9789046823187>

- Bewust zijn van de **gevaaren van de vrije handel** en **gebruik maken van de voordelen ervan**: door de intra-Europese handel te bevoordelen ten opzichte van goederen en diensten zoals voedsel, gezondheid, energie en infrastructuur (en tegelijkertijd de diversificatie van de economische activiteit binnen de gebieden te waarborgen).
- **Handel laten werken ten voordele van duurzame ontwikkeling**: integratie van bindende gezondheids-, sociale en milieunormen in handelsovereenkomsten ter ondersteuning van de inspanningen van ontwikkelingslanden die zich inzetten voor duurzame ontwikkeling.
- **Het beleid en de administraties verder responsabiliseren**, ondersteund door multidisciplinair wetenschappelijk advies en overleg met belanghebbenden. Het betekent ook een verdieping van de **participatieve democratie**.
- Het opstellen van een **pact voor werkgelegenheid**: iedereen verzekeren dat hij of zij een inkomen door middel van fatsoenlijk werk (opnieuw) kan vinden, het verminderen van sociale en genderongelijkheid, het financieren en het veiligstellen van essentiële goederen en diensten.

Een plan van maatregelen gestructureerd in 15 thema's

Elke reeks thematische maatregelen is ontwikkeld door een groep van experts.

Hieronder volgt een overzicht van de ontwerpmaatregelen, bij wijze van voorbeeld:

- **Steun aan bedrijven** (*woordvoerder : Prof. Marek Hudon, Solvay Business School, ULB*)
 - Steun aan bedrijven heroriënteren om de ontwikkeling van activiteiten te stimuleren met respect voor het milieu (klimaat, biodiversiteit, hulpbronnen, enz.) en om duurzame banen te creëren.
 - De financiering van de steun verzekeren door alle directe en indirecte subsidies voor fossiele brandstoffen snel stop te zetten.
- **Duurzame consumptie** (*woordvoerder : Dr. Géraldine Thiry, ICHEC*)
 - Ondersteuning van duurzame en circulaire innovatie door middel van de vraag (overheidsopdrachten, groepsaankopen, sociale voordelen voor het personeel, ...)
 - Stimuleer burgers om verantwoord te consumeren, door de prijzen te beïnvloeden en door parameters zoals garantietermijnen.
 - Beperking van de marktkansen voor producten en diensten die ecosystemen vernietigen en niet maatschappelijk verantwoord zijn.
- **Verantwoorde productie/herlokalisatie** (*woordvoerder : Gaëtan Dartevelle, Directeur van Greenloop, assistent bij Solvay Business School*)
 - Terugkeren naar de waardeketens die de bevoorradingszekerheid van alle 'essentiële' goederen garanderen
 - Verantwoordelijke productie aanmoedigen door rekening te houden met zowel positieve als negatieve externaliteiten (belastingen, regelgeving, enz.).
 - De opkomst van nieuwe duurzame economische modellen stimuleren (kennis verdiepen, bestaande initiatieven versterken, bedrijven ondersteunen en begeleiden).
- **Landbouw en voedsel** (*woordvoerders : Prof. Philippe Baret, Doyen de la Faculté des bioingénieurs, UCLouvain, et Prof Alain Peeters, Secrétaire-général d'Agroecology Europe*)
 - Herverdeling van de huidige GLB-subsidies.
 - De toegang tot landbouwgrond vergemakkelijken en de opstart van jonge landbouwers en groentetelers faciliteren om agro-ecologische bedrijven op te zetten.
 - Korte en lokale toeleveringsketens of -circuits te versterken en de economische en ecologische duurzaamheid ervan te garanderen.
- **Banken, Verzekeringen en Investeringsfondsen** (*woordvoerder : Olivier Lefebvre, adviseur strategie, governance en duurzaamheid*)
 - Versterken van de transparantie van financiële producten door een algemene toepassing van de Europese taxonomie
 - Financiële tussenpersonen verplichten om hun cliënten toestemming te vragen om hun geld te beleggen in niet-duurzame sectoren.
 - Meet de klimaatrisico's van banken en verzekeraars, versterk de kapitaalvereisten op deze risico's

- **Fiscaliteit** (*woordvoerder : Etienne de Callataj, economisch adviseur bij Orcadia Asset Management*)
 - Gefaseerde invoering van een koolstofprijs die de milieukosten van de productie en het op de markt brengen van goederen en diensten weerspiegelt; grens-‘maatregelen’ om milieudumping te voorkomen.
 - Afschaffing van alle vormen van belastingsubsidies, direct of indirect, voor fossiele brandstoffen, te beginnen met het bedrijfswagenregime.
 - Hervorming van de onroerende voorheffing met het oog op de bevordering van huisvesting die verenigbaar is met de transitie.

- **Energie** (*woordvoerder : Prof. Jean-Pascal van Ypersele, UCLouvain*)
 - Het afwerken en het formaliseren van een duidelijk en stabiel kader voor het energiesysteem in 2030.
 - Een koolstofprijs invoeren die gepaard gaat met een herverdelingsbeleid (om investeringen in koolstofarme sectoren aan te moedigen).
 - Versterking van de energie-efficiëntie in alle sectoren.
 - Ontwikkeling van de lokale productie van hernieuwbare energie en aanmoediging van technologische en sociale innovatie voor een diepgaande verandering van het energiesysteem.

- **Gebouwen/Ruimtelijke ordening** (*woordvoerder : Prof. Leo Van Broeck, KU Leuven*)
 - Toepassing van de principes van de circulaire economie op de ruimtelijke ordening. Het 'recycleren' van de zeer talrijke ongebruikte industriële en commerciële terreinen waardoor nieuwe terreinen worden gevonden.
 - Renovatie moet massaal worden bevoordeeld ten opzichte van nieuwbouw om redenen van beschikbare middelen, comfort en energie-efficiëntie

- **Mobiliteit** (*woordvoerder : Prof. Dr. Cathy Macharis, VUB*)
 - Daling van de transportvraag, overschakeling op minder vervuilende modi en verbetering van de efficiëntie van alle motorvoertuigen.
 - Neem actie tegen onnodig reizen, files, vliegtuigen in de lucht, overconsumptie.
 - Wees strikt zuinig op onze reizen, vooral met het vliegtuig.

- **Democratie, Staat en Overheden** (*woordvoerders: Dirk Holemans, Oikos en Cédric Chevalier, burger*)
 - De staat en de overheden aan te moedigen om de rol van centrale partner op te nemen om de transitie te faciliteren en een strategische rol te spelen op het gebied van visie, vooruitziendheid, coördinatie, netwerken, capaciteitsopbouw, begeleiding, ondersteuning en evaluatie.
 - Nieuwe democratische en institutionele praktijken in te voeren die nodig zijn om alle belanghebbenden in staat te stellen op lange termijn te plannen en samen concrete veranderingen uit te testen (burgers, wetenschappers, deskundigen, praktijkmensen)
 - Versterking van de democratie op het werk bij zowel bedrijven, administraties als andere organisaties.

- **Gezondheid** (*woordvoerders: Prof. Dr. Luc Hens, VITO et Paul De Munck, GBO*)
 - Bevordering van een holistisch gezondheidsbeleid, eerder dan een beheer van aandoeningen
 - Herijken van het gewicht van de doelgroepen door een gezamenlijk beheer van de gezondheid
 - Herwaarden en herijken van het statuut van de zorgverleners
 - Versterken en in evenwicht brengen van de financieringsvolumes en -toewijzingen voor de gezondheidszorg

- **Sociale zekerheid / nieuw sociaal contract / werkgelegenheid** (*woordvoerders : Philippe Defeyt, Economist, Institut pour un Développement Durable en Dirk Holemans, Oikos*)
 - De toegang voor iedereen tot goederen en diensten waarborgen om aan de basisbehoeften te voldoen: prioriteit geven aan het delen van de beschikbare werkgelegenheid en werktijd, een baangarantie voor iedereen creëren.
 - Start het parlementaire debat voor onvoorwaardelijke basisinkomen of -ondersteuning, dat geen beperking inhoudt van andere rechten (openbare diensten, gezondheidszorg...).
 - Versterking van de sociale zekerheid om onze samenleving veerkrachtiger te maken.

- **Onderwijs / Educatie** (*woordvoeder : Christophe Sempels, Directeur Onderzoek-actie bij Lumia*)

- Een louter analytisch onderwijssysteem in vraag durven stellen en de systemische benadering promoten die onontbeerlijk is om de ecosystemen en de toenemende complexiteiten te beheren
 - De theoretische kaders aanpassen aan de uitdagingen van onze eeuw.
 - Het onderzoek herfinancieren, met prioriteit voor holistische benaderingen en voor participatieve projecten met de bedrijfswereld
- **Ontwikkelingssamenwerking** (woordvoerders : Prof. François Gemenne, Sciences-po Paris)
- Een rechtvaardig evenwicht bewaren tussen de budgetten 'adaptatie' en 'reductie', om de adaptatiecapaciteit van de ontwikkelingslanden aan de klimaatverandering en andere grote uitdagingen te waarborgen
 - De budgetten vergroten voor bescherming, herbebossing, agrobosbouw, duurzame landbouw en landbeheer, hernieuwbare energieën, toegang tot proper water, toegang voor meisjes tot educatie, toegang vrouwen tot de economische en politieke governance, en toegang van de vrouw tot activiteiten die inkomen genereren.
 - Erkenning geven aan de groeiende problematiek der klimaatvluchtelingen, en de noodzaak om dringende oplossingen te vinden op internationaal niveau. Initiatief nemen op nationaal niveau.
- **Persoonlijke ontwikkeling** – (woordvoeder : Sabine Denis, Louvain School of Management)
- De ecologische transitie van onze samenlevingen zal ook afhangen van de som van onze individuele transformaties
- Verwerven en gebruiken van besluitvormingstechnieken geïnspireerd door de persoonlijke ontwikkeling in het bedrijfsleven en de politiek: sociocratie, holocratie, diepe democratie, enz.
 - Onderzoeksprogramma's ontwikkelen over de voordelen van meditatie en empathisch luisteren naar onze emoties en onze werkelijke behoeften op het gebied van ons koopgedrag om het consumptisme zo veel mogelijk te verminderen.

Ontdek alle maatregelen en getuigenissen van leden van de groep

<https://www.groupeone.be/plansophia/>

Over het 'Sophia'-Plan

Het ontwerp van 'Sophia'-Plan, dat verbonden is met het beeld van de Griekse godin van de wijsheid, is ontwikkeld door de Resilience Management Group, een tijdelijke vereniging van academici en ondernemers. De meeste van diegenen die hebben bijgedragen steunen ook andere nationale initiatieven, die vragen om een paradigmaverschuiving.

De deelnemers drukken zich uit ten persoonlijke titel en hun mening is niet bindend voor de verschillende organisaties waarmee ze verbonden zijn.

De Leden die hebben bijgedragen, in alfabetische volgorde : Quentin Antoine, Catherine Alexandre, Dr. Lucie Blondé, Philippe Baret, Tom Bauler, Hugues Bersini, Maryam Bigdeli, Philippe Bourdeau, Luc de Brabandere, Thierry Bréchet, Vincent Burnand-Galpin, Isabelle Cassiers, Martine Capron, Gauthier Chapelle, Cédric Chevalier, Bertrand Collignon, Arnaud Collignon, Pierre Courbe, Dr Yves Coppieters, Eric Corijn, Gaëtan Dartevelle, Xavier de Béthune, Alban de Kerckhove, Dr. Jan De Maeseneer, Philippe Destatte, Alexandre De Streel, Edouard Delruelle, Thibault de la Motte, Etienne de Callataÿ, Philippe Defeyt, Paul de Munck, Sabine Denis, Dr. Ri De Ridder, Olivier De Schutter, Pascal Durdu, Dr William Dhoore, Dr. Natalie Eggermont, Vincent Engel, Isabelle Ferreras, Francois Gemenne, Muriel Gerkens, Antoine Geerinckx, Michel Gevers, Thibaut Georgin, Luc Hens, Julie Hermesse, Dirk Holemans, Sevan Holemans, Brigitte Hudlot, Marek Hudon, Dirk Jacobs, Hervé Jeanmart Paul Jorion, Olivier Klein, Ilios Kotsou, Marc Labie, Laurence Lambert, Nicolas Lambert, Olivier Lefebvre, Marianne Lemineur, Laurent Lievens, Cathy Macharis, Kevin Maréchal, Bernard Mazijn, Sybille Mertens, Emmanuel Mossay, Sylvie Meekers, Yseult Navez, Mathieu Noirhomme, Dr Thomas Orban, Pierre Ozer, Dr. Jean Pauluis, Elisabeth Paul, Gunter Pauli, Jill Peeters, Alain Peeters, Andréa Rea, Annemie Schaus, Olivier Servais, Ignace Schops, Christophe Sempels, Véronique Tellier, Henry Tulkens, Raphaël Stevens, Xavier Thunis, Véronique Thirionet, Géraldine Thiry, Vincent Truyens, Françoise Tulkens, Dr Maye Vandenbussche, Leo Van Broeck, David Van Reybrouck, Philippe Van Parijs, Ariel Verbruggen, Sybille van den Hove, Dominique Vanpee, Dan Van Raemdonck Pascal Vermeulen, Sara Vicca, Marjolein Visser, Thomas Wyns, Sébastien Yasse, Jean-Pascal van Ypersele, Grégoire Wallenborn, Romain Weikmans, Edwin Zaccai.

Over de Kaya-coalitie

De Kaya-coalitie, die in 2019 door zo'n 50 bedrijven is geïnitieerd, brengt nu 182 ecologische transitiebedrijven samen die een bedrijfsmodel willen opzetten dat de limieten van de planeet respecteert. Zij ondernemen collectieve actie via hun Advocacy for a Regenerative Economy, om de politici te helpen de klimaatuitdaging aan te gaan. www.coalitionkaya.be

*De federaties **Inter-Environnement Wallonie** en **Bond Beter Leefmilieu** hebben hun expertise ingebracht in dit proces. Het vertalingsproces werd ondersteund door Claude Lammens en Brecht Vercruysse.*